

CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

-- La correspondencia al Director --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »
Anuncis á preus convencianals.	

L' advocat

N. Verdaguer y Callís ha obert son despatx á Barcelona, carrer del Duch de la Victòria, 9; 2.^{on}

Horas de consulta: De 10 á 1 matí; y de 5 á 7 tarde.

LA SECCIÓ D' ARTS Y LLETRAS DEL CENTRE CATALÁ

I

Ab bon peu inaugurarà sas tascas la nova Junta de la Secció d' Arts y Lletres del Centre Catalá. Lo divendres de l' altra setmana lo vis-president de la mateixa, don Joan Capmany doná una conferencia que versá sobre l' *Art escénich en la época moderna* y doná lectura de sa comedia *Neumimosis*.

La conferencia, ó siga la part teórica del teatre modernista omplí la primera part y al objecte de que nostres llegidors puguin ferse'n cárrech, ne publiquem alguns fragments á continuació, reservantnos per un altre número lo parlar de la comedia.

L' art escénich en la época moderna

SENYORS:

A mida que 'ls temps en forma de sigles empenyen á la humanitat y ab veu inflexible, immutable, prepotent, com repetintli l' anatema del juheu bíblich, camina, camina y no 't deturis may fins á la con-

sumació de las etats futuras, tots los rams de la intel·ligència aplegats en lo mot de treball, se revoltan en lluita creixenta y continuada en mitg del ambient nerviós, de la neurosis progressiva que afeixuga á la humanitat tota.

L'home 's troba dins d'aquesta atmósfera y respira 'l mateix ayre, y son cervell rebrot dins lo crani sugerintli noves idees, pensaments avinguts á la época en que 's troba; encaminant sempre sas esperiencias á agermanar sa obra á lo que sos temps reclaman, á enmotllarla á las necessitats de la ilustració contemporánea, inventant sempre, creant á tot'hora, ja per la continuada guerra del saber, ja pera son propi benefici, ja pera 'l fi més nobilíssim, com es lo d'ensenyar á sos conseqüents lo camí de la regeneració social que si es possible, collocarlos puguin á un nivell més alt que ab los avenços existents se trovan.

Igualment se manifesta l'art. Regirantse vertiginosament lo progrés de las ciencias que descubreix nous horitzons cada dia, las arts fugen dels antichs motllos, pera proporcionar al artista horitzon mes ample ahont pugui calcar indeleblement sos somnis.

D'aquesta vida febrosa que fa trontollar los nervis en sos lligaments ne naixen las obras de primera magnitut; l'artista que las fabrica se troba en aquest ambient de las nebulositats que l'envoltan, y al presentar sa obra, son millor part, la veyeu també indecisa, esfumada en l'acabat, indetallada, tremolosa, descuidada de factura y tractada á grans masses pero genial en la concepció, hermosa en lo fondo, encaminada sempre á un fi roble y generós.

Feta aquesta digressió y pera abreviar temps, donchs que pera definir com se mereix l'art contemporani en totas sas manifestacions necessitaria molt mes espai del que dispo, passaré al tema de ma conferencia concretantlo també, restringintlo á fi de no molestar vostra atenció ab aplicacions detalladas, que per esser tantas y totas importants abusaria de vostra paciència, lo que no m'he proposat al sucra la ploma pera comensar aquestes ratllas.

Del art escénich en general

Tota obra escénica, en sa estructura interna ha d'estar acomodada á l'epoca en que 's produheix y en sa forma exterior al modo d'ésser del temps á que 's refereix. La obra que no tinga aquestas duas condicions per mi essencials, por negarse que siga obra perfecta.

Com á demostracions de ma tēsis, adhereixo las següents, comensant pel decorat. En las épocas esplendentes del teatre grech, quant las representacions tenían lloch en la plana pública y no hi havia medi de decorarla, com en la actualitat los teatros, lo públich en mitj

de son fanatisme mitològich, exigía al autor una decoració propia pera la comedia ó tragedia que 's representava; decoració que en lloch d' ésser de cartró pintat, era imaginaria y la constituíen personatges. Perxó en las obras de que vos parlo hi trovareu remors de selvas, filtracions de sol, veus dels deus de sa mitología, etc. etc., que amagats, ó en la sorra feyan de decoració viventa. Fixemnos sisquera en los temps calderonians á Espanya y veureu l' armonía ab que está 'l decorat de *los corrales*, que se 'n deyan, ab las construccions, ab la idumentaria del sigle d'or del teatre castellá. Nos trobém en las postrimerías del sigle XIX; per la immutable ley de las evolucions veyém lo decorat del teatre en lo genuí esplendor de la realitat, artificis de totas menas pera causar impressió al públich, ja empleant complicadas maquinarias, ja ab efectes de llum, ja ab decoracions que ajudin al éxit de la obra que 's representa. Crech que la moderna escola ha de preocuparse molt del decorat y si autorisació tingués pera ferho, recomanaría als autors que 's fixessin molt en aquest punt, donchs á mon parer es una de las parts de la obra que predisposan bé ó malament al públich y ajudan, ó tiran per terra, algun dels efectes que l' autor se proposa en la presentació plástica del cuadro.

La música y la orquesta. Referent al estil de la música antiga y al de la música moderna ha sigut tema molt discutit: Jo 'm decanto á aquesta última escola, per varias rahons que exposaré á grans voladas. Partint del principi de que nostre sigle es lo sigle de la febre, la música antiga may podrá avenirse ab nostre caràcter per son estil cansoner, acomodat á un ritme melodích á las orellas, pero que res diu al cor, mancat de la energia que requereix en certs assumptos dramátichs. Expressar la passió d' amor en un duo de tenor y tiple ab una serie d' exercicis de vocalisació que quan un respira creyentlos acabats compareix l' allegro ab son final interminable y 'l consequent calderó escanyador, resulta exasperant.

Los *addios* que may s'acaban del tenor morintse cantant un'aria, l' odi d' un *Silva* en lo terceto final de l' *Hernani* expressat ab lo sens fi de repeticions de una mateixa paraula, mata la energia dramática del final: aixó en lo que respecta á la factura de la música.

Per lo que atany al llibret, es convencional á tot serho.

En cambi, obrin cualsevulla obra del innovador Wagner, allí hi veureu íntimament entrellassada la genial concepció del poeta ab sos llibrets y la forsa del compositor ab admirables armonías, atractivas y arrebatadoras: cada compás es un poema, es una idea gran y nova; la modulació constant, la fuga y contrapunt empaytantse, disputantse la gloria de poder eixir á cada frasse. Allí veureu com cada

personatge està dibuixat correctament, que canta per lo que ha de dir: allí s'os descriu la naturalesa ab tots sos encants: aquesta es la música moderna. Los antichs en mitg de son platonisme 's delfan pera escoltar un duo de flautas, un solo de violí; son teatre servia pera anarhi escoltar l' aria del tenor, de la tiple ó del barítono en un determinat acte, nosaltres los moderns aném á escoltar al pensador y al artista, fos en mateix geni; acudim ávits á las óperas modernas convensuts de trovarhi la veritat, pero la veritat vestida ab la poesia. Encare que sembla que no vingui á tom, permeteu que vos descrigui la música tal com la defineix lo mestre de Leipzik; aixís per ploma autorisada compendreu mes clar que ab los arguments que podria aduhir, la teoria de la nova y genial música wagneriana.

«La música es dona, *es amor* y sa única missió es estimar, abandonar-se sens reserva al home elegit. La dona no adquireix lo plé desenvollop de son ser, fins lo moment en que s' entrega: com la ninfa de las ayguas, errant en lo silenci de las selvas, no te ánima, fins lo dia en que es estimada..... Ha de sacrificar-se, es sa lley, es son destí; aquella qual amor no arriba al sacrifici, *no estima*.» Ab quina admirable figura, Wagner ens demostra la necessitat imprescindible d'acomodar la música al llibret. Los antichs pensavan completament oposat, lo compositor volava als núvols deixant oblidat lo llibret, sol en la terra. Y no's cregui perxó que'sdeu proscriure la melodia, puig faig notar que m' entussiasman las obras del precursor de la música moderna, del ir mortal Beethoven pero quina melodia tant distinta á la que sentim encara! La melodia es sublim, á mon concepte, sempre que produheix l' efecte que 'ns descriu l' autor d' *Opère et Drame* ab aquesta comparació: «La melodia, deu produhir en l' ánima una disposició parescuda á la que una hermosa selva produheix, al pondrers lo sol, en lo passejant que acaba de sortir dels remors de la vila, s'estenen y adquireixen un nou modo de percepció. Dotat pera dirho aixís, de un *sentit nou*, son oído 's torna cada vegada mes penetrant y distingeix ab *creixent claritat*, las veus de *varietat infinita* que pera ell despertan en la selva. Aquestas se diversifiquen sens parar; escolta algunas que creu no haberlas jamay sentit: ab son nombre augmenta d' una manera estranya sa intensitat. A mida que sent un major nombre de veus distintas, de modos diversos, regoneix no obstant ab aquestos sons que s' aclaran, se rodonejan y 'l dominan, *la gran, la única melodia de la selva*, y es la mateixa melodia que, desde'l principi li ha produhit una impressió relligiosa..... Aquesta melodia deixarà en son ser un etern echo; mes li será impossible repetirla; per escoltarla de nou, es *precis que torni á la selva* al pondrers lo sol.» A aixó ya encaminada la música moderna. Félix Clement, excomunica á

Wagner perquè al crítich li plau dir que segons las teorías del autor de Parsifal lo compositor s' eclipsa devant lo llibretista; asseveracions que 's refutan per sí solas, puig á mon entendre tant bon paper representa lo poema musical en la música del gran mestre de Bayreutt aixís mateix com se nota en las obras de Litz, Berlioz, Mendelsohn y demés clássichs que h'in cultivat aqueste música que no 'm reca l' anomenarla modernista. Sens dupte que algú de vosaltres me tildará de contrari de la música anomenada italiana; no ho só, pero considero las obras de Rossini, Donizetti, Bellini Paccini, Cimarosa y altres, poch acomodadas al teatre modern, passadas de moda com vulgarment se diu, molt propias pera 'l principi del sigle, quan lo romanticisme en totas las arts era moneda corrent. Volguér fer reviurer aquesta mena de música, es com entretenirse á fer des-pertar un mort.

MADRID Y'LS PRESSUPÓSITS GENERALS DEL ESTAT

Lo qui de lluny examini la situació d' Espanya y vegi la agitació que 's produheix en qualsevol localitat ahont tracti 'l Govern de realisar una economía per la supressió d' un servey més ó menos necessari, donará per complert la culpa als governats de que no 's pugui portar á terme cap projecte de regeneració económica. Pera arribar á la desitjada nivellació, es indispensable la disminució dels gastos, y quan cada reducció projectada origina un motí, no hi ha medi de seguir endavant. Aixís pensan los que no estudian lo fons del problema, y no midan l' alcans del sacrifici que s' exigeix de certas localitats, faltat en absolut de proporció y equitat.

Si dihem ab sinceritat las cosas, haurém de confessar que en pochs païssos d' Europa notan menos las varias regions de que 's compon la nació la influencia benéfica del Estat que á Espanya, ahont hi ha comarcas enteras que ni arriban á ovirar los beneficis que podria reportárlshi una bona administració. Quan á causa de la divisió militar ó de la organisació judicial, ó del arreglo eclesiástich, li ha tocat en sort á alguna d' aqueixas localitats pobres y complertament abandonadas ésser residencia del Capitá general, del Bisbe ó de la Audiencia, 's compren perfectíssimament que lluyti ab desesperació contra qui pretingui pendrérlhi aquesta ventatja, la única casi que reporta del Estat.

En mitj del abandono en que 's troban comarcas enteras, ahont no está garantida la seguretat, ni son fácils las comunicacions, ni goza la agricultura cap de las molts ventatjas que en altres païssos li ha proporcionat la administració, s' explica aqueixa resistencia fre-

nética contra 'l projecte de péndrerli l' únich element de vida que li ve del Estat.

Es cuestió casi de vida ó mort; al mitj de tanta miseria abandonada á sí mateixa, defensa aqueixa poca cosa que constituheix l' únich alivi que presta l' Estat, la única devolució que fa del impost que tots los anys exigeix. Pera molts punts no hi ha que ferse ilusions, en nostre país pobre y faltat d' aqueixos medis d' acció ab que ve l' Estat á impulsar lo desenrotll de la riquesa, la supressió d' una capitanía general ó d' un Bisbat, ó d' una Audiencia, significa casi la ruina, perque en ells trobavan núcleo de vida y font de relatiu benestar, per l' augment de consum que no poden buscar més enllá, complertament aïllats, sense instrucció, sense obras públicas que estimulin la seva iniciativa, aqueixa munió de pobles que contribuheixen sense rebre res en cambi.

Y 'l moviment de resistencia apareix encara més justificat quan s' examina la forma com reparteix l' Estat los seus ingressos, y 's veu la porció lleonina que li correspon al Centre. Un lleuger exámen del projecte de pressupósits generals del Estat pera 1893-94 convencerá á qualsevol de la injusticia y desigualtat ab que s' aprofitan ns y altres de lo que l' Estat recauda.

Deixant apart los dotze milions ó més que absorbeix Madrid per ésser la sede de la administració Central, resultan del exámen del permenor del pressupósit de gastos, irritants desigualtats que claman pera que s' arribi á una equiparació per un costat, y per altre á un repartiment més just, acabant ab lo monopoli de certs capítuls que avuy disfruta Madrid per enter.

Tením, per exemple, 'l capítul de seguretat y vigilancia, qual total pressupósit (Personal) importa 3.044,105 pessetas, de las quals n' absorbeix Madrid 1.691,605 pessetas.

Lo servey de seguretat y vigilancia de Madrid exigeix 1,521 agents, mentres que á Barcelona solzament n' hi ha 169 y al Camp de Gibraltar 26. Convé no olvidar que Madrid compta ademés ab lo batalló d' alabarders y la Escolta Real, que representan un gasto de més de 800,000 pessetas, mentres un batalló de cassadors, ab molt més número d' individus, te un pressupósit de 200,000 pessetas.

Si de Beneficencia 's tracta, capítul que te un presupósit personal de pessetas 192,012 .y en concepte de material 719,379, no surt de Madrid altra cantitat que la de 34,401 pessetas destinadas al Hospital del Rey, de Toledo. Tot lo restant se destina als hospitals de Madrid, á las beneficencia domicialiaria de la capital, es dir, á una série de serveys que haurían d' ésser de càrrech del Municipi.

Fixantnos en lo pressupòsit de Foment, hi trobarém las mateixas anomalías.

Pera 'l material de la segona ensenyansa 's gastan en tota Espanya 387,600 pessetas, de las quals n' aprofita Madrid pera 'ls seus Instituts, material d' oficina, premis, etc., 135,400.

En lo material ordinari de primera ensenyansa inverteix l' Estat 279,550 pessetas, corresponentne á Madrid 111,550.

Ahont arriba al colmo la desigualtat es en la ensenyansa superior. Pera emplat y dependents de totas las Universitats d' Espanya 's destina la cantitat de 536,315 pessetas de las quals tocan á Madrid 256,140 pessetas, mentres que Barcelona en cobra solzament 63,050.

Las 383,075 pessetas que s' emplean en material pera la ensenyansa superior, se reparteixen com segueix: A Madrid 202,125 pessetas y al resto d'Espanya 151,150 pessetas. A Barcelona li corresponen 28,850 pessetas y á Santiago tan sols, 20,000, essent aixís que Madrid pera clínica cobra 95,000 pessetas, y pera augment del Hospital clínic de Sant Carlos, 40,000.

Las escolas especials tenen un total pressupòsit pera personal de 166,260 pessetas de las quals aprofitan á Madrid 55,604.

Lo capítul de construccions civils compta ab la cantitat de 3.197,424 pessetas. Végis la part que beneficia Madrid d' aquesta xifra:

	Pessetas
Academia de Llengua.	344,224
Nou ministeri de Foment	400,000
Biblioteca y Museus.	50,000
Escola d' Enginyers de minas.	20,000
Casa del Retiro.	20,000
Nou edifici pera Colegi de sort-muts y cegos.	50,000
Biblioteca y Museu (anyalment)	966,080
Pago d' interessos de la última emissió d' obligacions ab destí á la terminació de la Bolsa de Comers.	50,000
Jardí zoológich y obras en la Moncloa.	100,000
Material d' escriptori.. . . .	16,500
Total.	2,016,804

Afegéixis á aquesta cantitat la de 153,000 pessetas d' honoraris d' arquitectes pera la formació de projectes y direcció d' obras, y queda pera las construccions del resto d' Espanya la suma de 1.027,620 ó sia la meytat ab prou feynas de lo consagrat á Madrid.

No 's comprén en veritat que destiném 400,000 pessetas pera la

construcció d' un nou Ministeri de Foment quan lo que 'ns fa falta no son edificis sino homes, y no 's concebeix que suprimím peons de carreteras tenint com tením diner pera aqueixas construccions de luxo.

D' igual manera hi ha motius pera queixarnos de que pagui 'l Govern la construcció de la Bolsa de Madrid, á títul d' anticipo més ó menos reintegrable, mentres Barcelona no te Aduana y está amenaçada, per una autorisació dels vigents pressupòsits, ab un impost sobre las mercaderías pera construhir á sas expensas tan indispensable edifici.

Además de las cantitats citadas, en lo pressupòsit del Ministeri de Gracia y Justicia hi figura com subvenció pera la Catedral de la Almudena, 100,000 pessetas.

Y per si tot aixó no fos bastant, tots los espanyols contribuím ab 8,900 pessetas pera pagar lo material d' oficina y sos anuncis, un escriptor, un porter, conserje y dos mossos d'oficis de la Bolsa Comercial de Madrid.

Bo es saber també que 'ls Jutjes de Madrid cobran lo sou de magistrats y que 'ls magistrats de la capital disfrutan l' haver de Presidents de Sala, aixís com que la consignació pera 'l material del Jutjat de guardia de Madrid importa 10,000 pessetas, essent aixís que 'ls 50 Jutjats de terme d' Espanya, inclós la suscripció de la *Gaceta* tan sols tenen consignadas 25,000 pessetas.

La consignació total pera la Audiencia de Barcelona es de 5,000 pessetas, ó sia la meytat de lo que gasta 'l Jutjat de guardia de Madrid.

Sería cosa de may acabar anar esbrinant aqueix pressupòsit, en lo qual hi trobaríam que pera 'l foment de la pesca hi ha destinadas 18,000 pessetas, mentres hi ha una comissió del Ministeri de Marina á Inglaterra que cobra 55,536 pessetas y altra á Fransa que 'n absorbeix 44,250.

Los anteriors datós son suficients pera probar que tenen rahó que 'ls hi sobra aqueixas localitats que no volen fer lo sacrifici, per lo mateix que hi ha molt que tallar en lo centre avans d' acudir al fort extrem de suprimir l' escás benefici que reportan del Estat. No podém conformarnos en que s'incloguin en los pressupòsits generals del Estat gastos que deurían ésser del pressupòsit municipal de Madrid; es á totes llums irritant que 'l capítul de beneficencia l' acapari Madrid, essent Espanya entera la que proveheix á sa beneficencia domiciliaria, y subleva l' esperit veure com la ensenyansa, la seguretat y vigilancia y las construccions civils son provehidas ab verdader luxo en la capital á expensas de la miséria y la escassetat ab que viuen ab prou feynas en las provincias.

Y lo més trist y dolorós es veure cóm se discuteixen los pressupòsits sense que ningú 's fixi en aqueixa tiranía, ni tan sols los mateixos diputats de las regions més castigadas, ignorants de lo que succeheix ó massa condescendents ab la centralisació que manté aqueix pressupòsit de gastos centrípeto.

FREDERICH RAHOLA.

(De *La Espanya Regional*.)

SECCIÓ POLÍTICA

La crisiis promoguda en lo ministeri per don Venanci González ha sigut resolta ab una facilitat que no es pas costum en lo senyor Sagasta.

A las pocas horas de dismitir lo senyor González admetia 'l ministeri de la Governació lo senyor López Puigcerver.

Tot ha quedat reduhit com ha dit molt be *La Renaixensa* á cambiar un González per un López. Com si 's tractés d' un cambi de municipals.

*
* *

De tots modos lo pobre de don Venanci se pot ben riurer de la virolla.

Ab la excusa de la salut del seu fill, ha deixat lo ministeri ab una tranquil·litat supina, deixant pera 'l successor 'l sens fi de responsabilitats pels desgabells de la passada temporada.

Los escándols d' aquest passat istiu, motins, saragatas, esvalots y alguns ben sangrents per cert, li hagueran fet sufrir los set càlzers d' amargura un cop obertas las Corts.

Are, no, pot estar ben tranquil à Lillo ja que li ha sortit un home bo per afuixarhi 'l pes de las espatllas.

Fins d' aquell *conato* de còp d' Estat suspenent las eleccions á principis d' any ab l' excusa de verificarlas ab una nova ley que ni 'ls gossos l' han respectada, s' ha escapat lo senyor González ab sa fugida oportuníssima del ministeri.

Heus aquí tot lo que poden donar de sí nostres politichs à la madrilenya.

Cometre la barbaritat de suspendrer unas eleccions manadas per la Constitució no més que per efectuarlas ab la reforma que introduhia un nou projecte de ley y al veurer que ningú gosava á admétrerla, escapar d' amagatotis y á corre cunya, per no haver de respondrer desde 'l lloch corresponent de la planxa mes vergonyosa que registrar los anals parlamentaris.

¡Y encara hi ha qui respecti á aquesta colla de ineptituds ministerials y politichs que 'ns desgovernan, que quan no saben com sortir del apuro no se 'ls acut mes solució que passar la porta y exclamar: *ahí queda eso!*

¡Infelissos!

Los periódichs madrileny y barcelonins mes afectats ab aixó de la guerra d' Africa, havian enviat corresponsals pera que informessin telégraficament desde Melilla tot lo que ocorregués per aquella terra, ab la *generosa* idea de contribuir à l'eselarament dels conflictes pendants y que poguessin sobrevenir; res de egoisme d' empresa, ni ganas de aumentar la venta aprofitantse de las circunstancias.

Pero 'ls pobres corresponsals ho feyan tan fort y exaltavan tant los ánimos ab sos telégramas que al ministre de la Guerra no li han plagut tals entusiasmes y ha procurat la manera de evitarlos hi més molestias, entorhint la circulació dels despatxos y aburrintlos de tal modo que no ha tingut mes remey que dessistir de sos propòsits y tornar à Espanya.

Mes que te d'estrany que 'l servey telegràich no funcioni be en aquell territori, si quant cauhen quatre gotas ja no poden circular telégramas per dintre Espanya mateix?

¿Que no ho veuen los periódichs aludits que al Africa nó estan por orgas ab aixó dels avenços científichs?

Afortunadamente pera 'ls seus interessos que al fi y al cap es de lo que 's tracta, no faltarán noticias ab que omplir sas planas, entretenint la curiositat y patrioteria d'uns quants milers d'espanyols qu' encara disfrutan, llegint de bona fè las mil y una tonterias que s' escriuhen en aquets periódichs guerreros qu' are s' estilan.

Mentrestant poden entretenirse donant compte dels oferiments especials que 's fan aquestos dias y entusiasmantse y refredantse segons los envios de tropas que 's verifiquin cap á Melilla.

Un altre vegada s' hi mirarán més á engrescar la cosa tractantse de tan sagrats interessos:

Que cap nació deu llensarse á una guerra per capritxo de quatre periodistas:

LA PENA DE MORT

Sabadell dintre pochhs dias se convertirá en teatro del espectacle més repugnant ab que 'l códic castiga als delincuentes; Sabadell veurá aixecar un pal y un tablado, y al tétich só de las campanas lo butxí descarregará al infortunat reo lo pes mes feixuch de la ley, la última pena, la pena de mort.

Prescindint de lo poch edificant que es tal acte, puig mil provas se n' han registrat, mirantlo baix altre punt de vista neguém rodona-ment la possibilitat, com á algunas nacions está succehint, que la vida d'un ser depengui de la voluntat del quefe del estat. Y es aixís y ningú 's preocupa de modificarho.

Vingueren uns llegisladors y establiren la pena de mort; la vida, donchs, qui tenia facultats pera ferla desapareixer era la ley—per-més que resulti poch humanitari, pero al cap y á la fi era la ley—: mes establiren també la petició d' indult y desde allavors ja no era la ley qui condemnava al vergonyós suplici, sino que posavan al arbitre del quefe del estat la lliure disposició de la vida de sos súbdits. De manera, que dirimían de la responsabilitat á la ley, quant es la ley qui deu aplicar las penas ab relació al delict, pera afeixugar tot lo grave compromís del cástich mes repugnant al quefe del estat, ab petició d' indult que s' aprobava ó reprobava segons las influencias de que venia precedida.

En bona llógica, ó sobra la aplicació de la última pena, ó sobra la petició d' indult: son completament incompatibles ab duas cosas.

Discutible es la conveniencia de la pena de mort. Los seus partidaris la consideran com á medi mes humanitari. encare que l' espectacle sia conmovedor y aparatós, que 'l reclure 'l criminal en un presiri, ja que en aquest, segons ell, l' agonía es lenta y 'l viurer penosíssim. En part tenen rahó, porque 'l criminal que refet dels pri-

mers moments d' ofuscació y asserenat d' esperit se trova dins lo penal y calcula, y á cada instant regoneix sa reclusió perpétua, la pèrdua de sa llibertat, preferiría mil vegadas la força; pero considereu aqueix mateix criminal, dotat dels mateixos coneixements quant está en capella, l' agonía per graus dels seixanta anys que estarà tancat, agonía llarga, la passa en pocas horas; causantli 'ls sufriments d' anys y anys sos efectes en las pocas horas de capella: á través d' aquest prisma es molt mes edificant, mes humanitari y menys repugnant lo presiri. L' altre criminal, l' home sense coneixaments que tant li fa viurer com morir, necessita també un presiri, ja que s' allunya del poble l' espectacle conmovedor, la vindicta pública se trova igualment satisfeta, la familia del desgraciát, que no hi te res que veurer, se relleva un bon xich de la infamant taca. ¡Qui l' ha feta que la pagui! que la pagui, si, pero no vessant sa sanch tal com ha fet l' assésí ab sa víctima.

Contraris com som de la pena de mort, regoneixém no obstant, la necessitat imperiosa de que existeixi á Espanya. Per lo deplorables que son los establiments penals, per sa desorganisació, per sas interioritats, per las pocas condicions y pitjors garantías que ofereixen. Y veyent aixó creyém que es absurdo 'l demanar indults.

ASabadell, com en tots los pobles, no hi han faltat ánimas piadosas interessadas per allunyar la nuvolada de dol propera, y s' han recullit firmas y s' han trovat; lo cas no era per menos, es costum establerta 'l ferlio, y no es tan fácil trencar la costum.

Quan millor no sería la congregació de tots 'ls qu' indults demanan, y elevessin un missatge al govern pera la derogació d' aquesta lley y l' arreglo d' establiments penals qu' oferissin verdaderas y profitosas garantías. Ab seguritat que molts dels que are s' escusan de firmar la petició d' indult, firmarían de bona gana la extinció de la pena de mort. Ab seguritat que tot' Espanya s' aixecaría com un sol home si algú comensés la humanitaria tasca.

Lo procediment es practicable ¿No deyan los periódichs que Gamazo disposava de noranta milions de pessetas pera esser llensadas en fum de pólvora pera guerrejar en lo Riff? Donchs més práctic seria que s' invertissin pera la regeneració social, que es per lo que deuen vetllar los governs en lo que á sos pobles respecta, comensant per la reforma de penals.

Podrían contribuirhi en gran part los periódichs, aquests que omplan planas y planas y edicions y mes edicions ab assumptos com los de Melilla, tirant llenya al foch y obligant ab sas intemperancias á posar en graves conflictes á la Nació.

Desgraciadament aixó no ho farán aytals periódichs, donchs tots

son polítichs y com á tals, personalistas, incapassos del bé general per sas mesquindats de gent de porteta.

Y sobre tot, per las provas coneixem la política d' Espanya, qu' es ben contraria al sentit práctic y al benefici dels pobles á qui explota.

F. DE LA M.

DEL MEU ÀLBUM

T' he vist y sé que 'm vols, y d' alegría
sento 'l cor que 'm glateix avalotat:
ja no m' espanta la dolor, María;
que Deu te pagui 'l be que m' has causat.

En ton carrer, y no sé com encara
he besat un noyet ros com fil d' or;
ell ha anat cap á tu cridante mare,
y tu l' has pres y has esclatat en plor.

ANGEL GUIMERÀ.

NOVAS

Aquest vespre, á las 9, tindrà lloch en lo Centre Catalá la solemne vetllada Inaugural de curs.

A mes del discurs d' obertura pel President, se llegirán preciosas poesias originals, é inéditas la major part, de distingits socis del Centre, contribuhin al millor llubiment de la festa la senyora D.ª Agnès Armengol de Badia ab una delicada poesia inedita, y en la part musical la senyoreta Ramona Soler, la notable pianista senyoreta Consol Mojados y 'ls senyors Brosa, Casas y Quer.

No duptém que ab tan notable programa y donadas las simpatías que s' ha conquistat lo benemérit Centre Catalá, aquesta nit se veurán sos salons favorecuts per una escullida y numerosa concurrencia.

Han sigut posats en llibertat baix fiansa de 2000 pessetas per persona, 2 nins de Montblanch acurats ab motiu dels lamentables sucesos ocorreguts en aquella vila en la nit de 13 del passat Setembre.

L' Alcadia de Tortosa ha comensat una campanya contra los venedors de romansos contraris á la moral.

Diuhen de Málaga qu' uns 1600 petits industrials d' aquella ciutat no han pogut pagar encara la contribució corresponent al passat trimestre.

Lo telégrafo nos anuncia la mort del célebre mariscal francés Mac Mahón home de relevants coneixements técnichs militarts y valerós com ho demostrá en la guerra Franch-Prusiana del any 1870.

Havía desempenyat lo delicat càrrech de president de la República en 1873.

Descansi en pau.

També lo mateix telégrafo nos comunica la mort del célebre compositor francés Gounod autor distingidíssim y de un talent envejable.

Son moltas las composicions que al baixar al sepulcre ha deixat escrites, y quals composicions sempre han sigut admiradas y aplaudidas per quants inteligents hi ha en lo mon.

Sigali la terra lleugera al qui en vida ha treballat tant havent deixat á la humanitat recorts que no desapareixeran may.

Recomaném á la Comissió d' Obras encarregui als seus subordinats que sempre que fassin reparacions en la via pública, procurin en nits com la del dilluns passat indicar lo perill ab una senyal ó altre, cosa que no existía devant del vapor Morral (Rambla), lloch ahont estaban reparant.

Es criticable semblant deixadesa perque entre sots y pedras amontonadas era de preveure que sense cap llum indicador podia ocórrer en aquell lloch qualsevol contratemps á tots los carros haguessin passat per allí á las 7 del vespre y mes en una nit com aquella que no hi havia cap fanal encés.

Com que las nostras obligacions no 'ns permeten observar fets com lo aludit cridém l' atenció al nostre municipi pera la vigilancia de semblants casos y que procuri que la lley siga igual pera tots.

Referent á la llum pública suposém que l' municipi s' haurá fet càrrech de lo molt descuidat que sempre resulta aquest ram, perque es vergonyós que una població industrial com Sabadell y en horas com son las 7 del vespre que 'ls treballadors plegan de las fàbricas s' observi tant poch mirament pel be públich exposats sempre á topar los uns ab los altres per no haberhi cap fanal encés en horas en que son tan imprescindibles.

Esperem seran atesas nostras fundadas protestas ab mes motiu are que 'ls federals, tan amichs de la classe obrera, han tornat al Municipi.

Un sargento llicenciat del exercit y actualment empleat en la aduana d' Alicante ofereix pera la campanya d' Africa si arriba á declararasi la guerra, dos fills que te en condicions d' agafar las armas.

Nosaltres al fer resó de semblant noticia no dem á aquells oferiments, com ho fa certapart dela prempsa lo calificatiu de *Aun hay patriotas!* sino que 'ns causa pena semblants atreviments de un pare, mes propis de gent de las mateixas kabilas que no de personas civilisadas.

La junta directiva del Foment del treball Nacional de Barcelona ha nomenat una comissió especial pera que estudihi los tractats de comerç en projecte.

La citada comissió ha celebrat sa primera reunió.

La situació obrera comença á revestir en Fimena (Cadiz) caràcters poch tranquilisadors.

L' Alcalde d' aquella població diu que no bastan á calmar los ànims las promesas fetas telegràficament pel ministre.

Ha quedat tancada la subscripció oberta per lo periòdich de Barcelona *La Proteccion Nacional* á favor de la mare del desgraciat guardia civil Jaume Tous. La suma total recaudada puja á 2550'10 pessetas.

La empresa del Teatro de Euterpe ha disposat pera aquesta nit una representació de la famosa òpera de Verdi, *Rigoletto*, la qual serà á benefici del tenor senyor Simonetti.

L' altre dia morí carbonisada en sa habitació una dona habitant en lo carrer de Manresa del veí poble de la Creu-Alta.

S' ignora com pogué succehir tan orripilant desgracia.

Lo Jutjat de Tarrasa fou lo que s' encarregá del assumpte.

Segons llegim, l' Ajuntament de Montanchez (Cáceres) celebrá sessió lo dia 8 y en ella acordáren oferir una espasa d' honor al general Margallo, fill d' aquell poble, en prova d' admiració per sa comportament al frente de las tropas espanyolas en lo combat del dia 2 en lo camp de Meilla.

També s' acordá posar lo nom del general Margallo en lo carrer en que aquest militar nasqué y colocar la inscripció, baix l' escut d' armes de sa família, á un costat de sa casa.

Ja fa alguns dias se troba malalta d' algun cuidado lo senyora esposa de nostre amic y benvolgut Director don Anton de P. Capmany.

No cal dir que li desitjem una prompte y radical millora en sa pesada malaltia, esperant de tot cor poguer donar en lo vinent número tan satisfactoria noticia.

Atentament convidats assistirem lo passat dimecres á la nit al local del Gremi de Fabricants, ahont s' hi reuniren los viatjants que formen part de la Associació de viatjants establerta á Barcelona.

Baix la presidencia del senyor Capmany y de set representants de Barcelona s' obrí la sessió á las 9, y l' senyor Pinyol expressá l' objecte de la reunió y feu un bon panegirich dels fins nobilíssims que guien á la Societat. Se trovaren molts adeptes, ja que verdaderament son moltes las garan-

tías que ofereix la Associació, tant per part dels viatjants com per la de fabricants y comerciants.

Serian prop de las 10 quan s' aixecá la reunió després d' haver tractat varis assumptos d' interés general y en mitx de las més fortas protestas per los tractats que 'l senyor Moret ens regala, especialment l' Alemany y 'ls que te á la pastera que se 'l considerá un dels disbarats mes grossos que aquell polítich habrá fet en sa carrera diplomática.

S' han dirigit á Madrid los següents telégramas:

«Excm. Sr. President del Consell de ministres—Madrid.—La Cambra de Comers de Barcelona, en vista dels favorables resultats alcansats ab l' aranzel de 31 de Desembre de 1891 per la producció nacional y per l' Erari está fondament alarmada al coneixer los projectats tractats d' Alemanya é Italia.

Los considera funestíssims pera aquells interessos sens benefici pera 'ls articles d' exportació ni millora pera nostres cambis sobre l'extranger, ja que tot augment d' importació elevaria encare més nostre saldo deutor, debilitant á la vegada 'ls elements de nostra riquesa productora, únichs que poden augmentar las forsas del país ab que fer cara á las necessitats del crèdit y del Erari públichs. Mentres prepara 'ls datos necessaris pera impugnar aquells tractats devant de las Corts del Regne, prega encarescudament á V. E. se suspengui tota negociació pera 'ls tractats futurs, en tot cas, que's mantingan las tarifas recomanadas per la Comissió aranzelaria de 1890 que foren producte d'una amplíssima informació.—Lo Vice-president, Lluís Martí-Codolar.—Lo secretari general, Joseph Espinós.—Barcelona 7 d' Octubre de 1893.»

«Excm. Sr. D. Germán Gamazo—Madrid—La Cambra de Comers de Barcelona prega encarescudament á V. E. que sostinga ab energia las conclusions de la Comissió aranzelaria de 1890, á las que cooperá V. E. ab sa il·lustració y patriotisme, en la negociació de tot futur tractar de comers, ja que 'ls projectats ab Alemanya é Italia han alarmat á las classes productoras, per apartarse del esperit y de las tendencias que dominaren en aquella informació.—Lo vicepresident, Lluís Martí-Codolar.—Lo secretari general, Joseph Espinós.—Barcelona 7 Octubre.»

Dimars s' estrená en lo teatro Romea un arreglo d'una comedia francesa á la escena catalana per don Joseph M.ª Pous. Se denomina *Los Auceletes*, te tres actes y está escrita en prosa. De dits actes lo primer és lo millor de tots porque lo que en dit acte son caràcters en los restants degexeran en caricaturas bastant assaynetadas. Ab tot com la obra es moguda y en ocasions desperta regular interés, agradá al públich que cridá al autor al palco escénich á la terminació de tots tres actes sobre tot del últim. També dedicá molts aplausos als actors que desempenyaren ab satisfacció la obra, especialment la senyora Parrenyó y 'ls senyors Bonaplata, Soler, Goula y Fuentes.

Dimecres passat s' embarcaren cap á Melilla algunas forsas de Barcelona, despedintlas en lo Port, lo Capitá General y demes oficialitat y un número públich desitjós de despedirse de nostres soldats.

La cerimonia resultá molt brillant y séria com acostuma ferho lo poble catalá.

La *Societat Artística Filantrópica* del Ateneo Sabadellés ha acordat una extraordinaria funció per aquesta nit, escullint lo famós drama catalá de don Victor Balaguer *Don Joan de Serrallonga* quals productes 's destinan pera aliviar la compromesa situació del jove don Ramon Soler, fill d' aquesta ciutat.

Un aplauso á l' esmentada societat.

Segons telégramas de Madrit trovárem que la distingida artista senyoreta Huguet obtingué un gran éxit en lo Teatro Real d' aquella vila, ab la representació de la ópera *Gli Ugonotti*.

Fou molt felicitada igual que 'l demes artistas, com també lo mestre Goula que feu prodigis ab la seva batuta.

Nos alegrem de semblant noticia.

Litografía é Imprempta de M. Brossa, Las Valls, 23.—Teléfono, 169.—SABADELL.

SECCIO D' ANUNCIS

DIPÓSIT DE PIANOS

de la fábrica **ESTELA Y BERNAREGGI**, la mes acreditada en sa classe

ÚNICH REPRESENTANT EN SABADELL

JOAN COMAS Y FAURA

Se venen de tots preus al comptat y á plassos á dos duros setmanals. Tots los pianos d' aquesta casa son assegurats de tot defecte de construcció per 10 anys.

Se 'n venen també á cambi de tota classe de mercancias, com son panyos y tota mena de géneros que pujan convenir al venedor.

Aquesta casa 's cuyda de tota classe de reparacions y afinacions per delicadas que sian.

Se ven un magnífich piano de qua per la tercera part del seu valor. Es de set octavas y corda-crusat casi nou.

Dirigirse al carrer de Colomer, 24.

JOAN COMAS Y FAURA